

ภาวะน้ำคร่ำอุดตันปอด (Amniotic Fluid Embolism)

พญ.รัชดาพร ฤกษ์เย็นดี

ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย

ภาวะน้ำคร่ำอุดกั้นปอด (Amniotic Fluid Embolism)

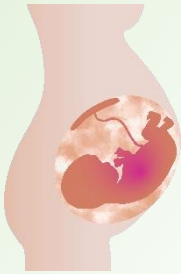
พญ.รัชดาพร ฤกษ์ยนต์
ราชวิทยาลัยสูติรีแพทย์แห่งประเทศไทย

ภาวะน้ำคร่ำอุดกั้นปอด เป็นภาวะฉุกเฉินทางสูติศาสตร์ที่ไม่มีผู้ใดอยากให้เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นภาวะที่อันตราย และอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ ในปี พ.ศ. 2484 ได้มีการรายงาน โรคนี้อันตรายครั้งแรกหลังจากพบส่วนเยื่อหุ้มของทารกอยู่ในเส้นเลือดปอดของมารดาที่เสียชีวิตอย่างกะทันหันในขณะคลอด จากรายงานของต่างประเทศพบว่า ภาวะน้ำคร่ำอุดกั้นปอดเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตในหญิงตั้งครรภ์เป็นอันดับหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศไทยที่กำลังพัฒนานั้นพบว่า เป็นสาเหตุการเสียชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ประมาณร้อยละ 10

ภาวะน้ำคร่ำอุดกั้นปอดพบได้น้อย ประมาณ 2 ถึง 8 ของการคลอด 100,000 ครั้ง ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละสถาบันเนื่องจากเกณฑ์การวินิจฉัยยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง

กลไกการเกิดของภาวะนี้เกิดจากส่วนประกอบของเด็กในน้ำคร่ำเข้าสู่กระแสเลือดของมารดาผ่านทางเส้นเลือดดำบริเวณปากมดลูก หรือบริเวณที่มีการบาดเจ็บของมดลูก น้ำคร่ำและเศษเนื้อเยื่อของทารกซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมปะปนอยู่ในกระแสเลือดของมารดา จะไปกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของมารดาให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อน้ำคร่ำและเศษเนื้อเยื่อของทารก เป็นเหตุให้เกิดอาการแพ้อย่างรุนแรงและเฉียบพลัน ซึ่งจัดว่าเป็นภาวะที่อันตรายอย่างมาก

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาวะนี้ ประกอบด้วย อายุของมารดา การตั้งครรภ์มากกว่า 5 ครั้ง การคลอดเร็ว การชักนำการคลอดด้วยยา การใช้เครื่องมือช่วยคลอด การผ่าตัดคลอดบุตร ภาวะรกเกาะต่ำ ภาวะรกลอกตัวก่อนกำหนด ภาวะชักจากครรภ์เป็นพิษ และภาวะทารกเครียดในครรภ์ ปัจจัยข้างต้นอาจไม่ใช่สาเหตุโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะน้ำคร่ำอุดตันปอด และไม่สามารถคาดเดาได้ว่า จะเกิดขึ้นหรือไม่ จะเกิดขึ้นเมื่อใด อีกทั้งยังไม่สามารถป้องกันได้ อาการของน้ำคร่ำอุดตันปอดจะเกิดระหว่างเจ็บครรภ์ การคลอด หรือหลังการคลอดไม่นาน อาการจะเกิดอย่างรวดเร็วและรุนแรงจากความดันต่ำเฉียบพลันหรือหัวใจหยุดเต้น มีการขาดออกซิเจนในเลือดเฉียบพลัน

โดยผู้ป่วยจะมีอาการหายใจหอบ เหนียว ระบบหายใจล้มเหลว หยุดหายใจอย่างรวดเร็วและเลือดไม่แข็งตัวอย่างรุนแรง ซึ่งการรักษาไม่มีการรักษาที่จำเพาะเจาะจง แต่เป้าหมายของการรักษาคือการแก้ไขภาวะขาดออกซิเจนและความดันต่ำ เพื่อป้องกันภาวะขาดเลือดเลี้ยงอวัยวะสำคัญของมารดา และมือออกซิเจนเพียงพอสู่ทารกในครรภ์ โดยอาจต้องใส่ท่อช่วยหายใจร่วมกับใช้เครื่องช่วยหายใจยากระตุ้นหัวใจ ให้เลือดและองค์ประกอบของเลือด

เมื่อเกิดภาวะน้ำคร่ำอุดตันปอดขึ้นแล้วจะพบอัตราการเสียชีวิตได้ถึงร้อยละ 20 ถึง 90 ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานพยาบาลแต่ละแห่ง และหากมารดารอดชีวิตก็จะพบว่ามีการบาดเจ็บทางระบบประสาทอย่างรุนแรงได้มากถึงร้อยละ 85 ส่วนผลลัพธ์ของทารกในครรภ์นั้นยังมีอัตราการเสียชีวิตถึงร้อยละ 20 ถึง 60 ในส่วนของทารกที่รอดชีวิตจะมีระบบประสาทปกติเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาวะน้ำคร่ำอุดตันปอดจะเป็นภาวะที่ฉุกเฉิน อันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ ไม่สามารถทำนายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ อีกทั้งยังไม่สามารถป้องกันได้ แต่ก็พบได้เพียงส่วนน้อยของหญิงตั้งครรภ์เท่านั้น

